

## **ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКСТЕР'ЄРУ КОРІВ ОСНОВНИХ ЛІНІЙ ЗАХІДНОЇ ВНУТРІШНЬОПОРОДНОЇ ПОПУЛЯЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧНОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ ПОРОДИ**

*Наведено результати досліджень особливостей екстер'єру корів західної внутрішньопородної популяції української чорно-рябої молочної породи.*

**Ключові слова:** порода, продуктивність, лінія, проміри, екстер'єр.

Основним завданням при веденні селекційно-племінної роботи в скотарстві є створення високопродуктивних стад, придатних до експлуатації в умовах промислової технології. Тому при відборі тварин потрібно враховувати міцну будову тіла, довгий тулуб при прямій спині, добре розвинену в глибину і ширину грудну клітку, пряму постановку кінцівок [1-4]. Сьогодні оцінці екстер'єру і конституції приділяють велику увагу у багатьох країнах з інтенсивним розвитком скотарства, адже зовнішні форми тіла знаходяться у зв'язку з продуктивністю, довговічністю, відтворною здатністю. Разом з тим зовнішня будова та характер продуктивності формують тип худоби, на який впливають генотип і середовище. Оцінку екстер'єру проведено шляхом взяття промірів [5].

Ми ставили мету вивчити екстер'єрні особливості корів ДПДГ «Радехівське». Біометричну обробку отриманих результатів здійснено за методомю М. О. Плохінського [6].

Визначені проміри у корів-нащадків різних бугаїв та ліній були неоднаковими (табл. 1). Аналіз даних корів різних ліній показав певні індивідуальні та групові відмінності за промірами тулуба та індексами будови тіла, що свідчить про їх фенотипову та генетичну різноманітність. Так, у корів, які належать до лінії Дербі 1401803187, спостерігається тенденція більшої висоти в холці, глибини грудей та ширини в тазо-стегнових зчленуваннях. Якщо врахувати, що екстер'єр – породна ознака, то на формування будови тіла у корів усіх ліній більший вплив здійснив, очевидно, генотип тварин чорно-рябої або голландської порід.

### 1. Основні проміри корів різних ліній ( $M \pm m$ ), см

Проміри	Лінія Елевейшна		Лінія Дербі	
	I лактація	III лактація	I лактація	III лактація
Висота:				
у холці	131,0±1,30	130,2±1,20	136,2±0,40	135,1±0,30
у спині	131,0±1,30	132,3±0,40	134,8±0,36	137,0±0,28
у крижах	134,0±1,25	134,3±0,32	139,7±0,32	138,0±0,25
Глибина грудей	72,2±1,30	71,8±0,46	75,6±0,20	75,3±0,40
Коса довжина тулуба	155,0±1,22	155,6±0,50	164,8±0,90	163,2±0,73
Коса довжина заду	51,4±0,80	51,9±0,18	55,3±0,40	54,6±0,28
Обхват грудей за лопатками	186,5±0,80	189,3±0,60	105,5±1,23	196,8±0,90
Обхват п'ястка	18,0±0,50	18,5±0,19	19,9±0,18	20,3±0,13
Ширина:				
грудей	39,0±0,20	40,6±0,33	43,1±0,80	45,0±0,33
у клубах	49,4±0,80	49,0±0,26	55,0±1,09	54,4±0,26
у тазостегнових зчленуваннях	43,1±0,90	42,6±0,28	49,1±0,95	48,4±0,28
у сідничних горбах	31,1±1,09	31,4±0,28	37,0±0,59	36,6±0,33

Для об'єктивної оцінки формування напряму продуктивності піддослідних тварин вираховували індекси будови їх тіла (табл. 2).

У зоотехнічній практиці визначення індексів ґрунтується на використанні таких промірів, які найбільш повно відображають особливості розвитку будови тіла в загальному екстер'єрно-конституційному типі [4].

Аналіз даних табл. 2 показує, що спостерігається тенденція до збільшення широтних індексів будови тіла – тазо-грудного, грудного, збитості. Так, грудний індекс, який характеризує відношення ширини до глибини грудей, у корів повновікової лактації збільшується порівняно з первістками.

## 2. Індекси будови тіла підослідних тварин ( $M \pm m$ ), %

Індекси будови тіла	Лінія Елевейшна		Лінія Дербі	
	I лактація	III лактація	I лактація	III лактація
Довгоногості	44,9±0,2	44,8±0,5	44,5±0,2	44,3±0,1
Розтягнутості	118,3±0,4	119,5±0,7	121,0±0,1	120,8±0,1
Перерослості	102,3±0,1	103,1±0,1	102,5±1,0	102,1±0,2
Костистості	13,7±0,2	14,2±0,7	14,6±0,3	14,9±0,1
Збитості	120,3±0,1	121,6±0,6	118,6±0,2	120,6±0,1
Тазо-грудний	78,9±0,4	82,8±0,3	78,3±0,2	82,7±0,2
Грудний	54,0±0,1	56,5±0,2	57,0±0,2	59,8±0,2
Шилозадості	149,2±0,8	156,0±0,1	148,6±0,1	148,6±0,1

Тазо-грудний індекс, який характеризує відносний розвиток передньої третини тулуба щодо задньої, з віком суттєво не змінюється, хоч у корів різних ліній він не є однаковим. Спостерігається тенденція до збільшення з віком індексу розтягнутості. Індекс довгоногості, який показує відносний розвиток кінцівок у висоту, був вищий у корів, що належали до лінії Елевейшна 1491007.65. Про відносний розвиток скелета дає уявлення індекс костистості. Чим менший його показник, тим тонший кістяк оцінюваної тварини і навпаки. У корів лінії Дербі більший індекс костистості, що свідчить про міцнішу мускулатуру. Корови з лінії Елевейшна більш високорослі та розтягнуті.

## 3. Кореляція між промірами і продуктивністю корів ( $m \pm mg$ )

Показники	Лактації	
	I	III
Висота в холці : надій	0,340±0,07	0,100±0,065
Висота в спині : надій	0,328±0,087	0,230±0,05
Висота в крижах : надій	0,289±0,006	0,129±0,04
Глибина грудей : надій	0,350±0,06	0,280±0,05
Коса довжина тулуба : надій	0,287±0,23	0,189±0,09
Обхват грудей за лопатками : надій	0,350±0,07	0,100±0,04
Обхват п'ястка : надій	0,050±0,01	0,088±0,03
Ширина грудей : надій	0,031±0,04	0,060±0,07
Ширина в клубках : надій	0,300±0,02	0,203±0,07
Ширина в тазо-стегнових зчленуваннях : надій	0,120±0,08	0,100±0,06
Ширина в сідничних горбах : надій	0,305±0,09	0,090±0,09

До основних селекційних ознак у молочному скотарстві належить молочна продуктивність оцінюваних тварин. За першу лактацію отримано надій на рівні 3400–3500 кг молока, у повновікових тварин цей показник становив 4267–4400 кг молока. За вмістом жиру і білка не встановлено істотної різниці у корів різних ліній. Дані показники збільшувалися закономірно у розрізі лактацій, були оптимальними та відповідали вимогам стандарту для породи.

Між молочною продуктивністю та промірами будови тіла існує зв'язок (табл. 3). У наших дослідженнях встановлена кореляція за даними ознаками була низькою та середньою за силою зв'язку.

**Висновок.** Тварини з ліній Елевейшна 1491007.65 та Дербі 14018031817 за екстер'єрною оцінкою відповідають молочному напрямку продуктивності.

### Література

1. Башенко М. І. Нова методика лінійної оцінки екстер'єру молочної худоби / М. І. Башенко, Л. М. Хмельничий // Розведення і генетика тварин. – 1999. - Вип. 31. – С. 14–16.
2. Гончаренко І. В. Екстер'єр у системі селекції молочної худоби / І. В. Гончаренко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького. - 2006. – Т. 8, № 2, ч. 3. – С. 55–64.
3. Коваль Т. Екстер'єр та відтворна здатність, як вони пов'язані у корів української червоної молочної породи / Т. Коваль // Тваринництво України. - 2008. - № 7. – С. 20–21
4. Рубан Ю. Д. Скотарство і технологія виробництва молока і яловичини / Рубан Ю. Д. – Х. : Еспада, 2002. - 571 с.
5. Чижик И. А. Конституция и экстерьер сельскохозяйственных животных / И. А. Чижик. – Л. : Колос, 1979. - 376 с.
6. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. – М. : Колос, 1969. – 256 с.